

СХВАЛЕНО
Обласним навчально-методичним центром
підвищення кваліфікації
працівників культосвітніх закладів

**ОБЛАСНА
НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕАТРАЛЬНА ГРА»**

*елементарний підрівень початкової мистецької освіти
з театрального мистецтва
/інваріантна складова/*

**Харків
2023**

Орієнтовна навчальна програма з навчальної дисципліни «Театральна гра» елементарного підрівня початкової мистецької освіти. Харків, 2023. 16 с.

Укладачі:

- ЄСІНА А.Г.** — викладач Харківської дитячої школи мистецтв № 5 ім. І.О. Дунаєвського
- КУЩЕВСЬКА В.А.** — методист Обласного навчально-методичного центру підвищення кваліфікації працівників культосвітніх закладів, координатор групи
- ОНІЩУК А.С.** — викладач Харківської школи сучасних театральних сценічних напрямів

Рецензент:

- КОВАЛЕНКО Ю. Б** — доцент кафедри телерепортерської майстерності Харківської державної академії культури.
- ПТУШКІНА М.В.** — викладач театральних дисциплін вищої категорії Харківської дитячої школи мистецтв №3
- ШАХМАН О. А.** — викладач-методист циклової комісії «Режисура та арт-технологія» Харківського фахового вищого коледжу мистецтв

Дана навчальна програма складена з урахуванням інтересів учнів, їх батьків та на вимогу працівників методичного об'єднання викладачів театального мистецтва для використання в освітньому процесі (інваріантна складова освітньої програми) мистецьких шкіл Харківської області.

Актуальність даної навчальної програми полягає у психологічному розкріпаченні дитини через участь в театральній грі, допомозі учневі розвиватися творчо, пізнаючи навколишній світ через гру.

Програма є методичним підґрунтям інваріантної складової обласної освітньої програми з театального мистецтва елементарного підрівня.

Редагування, підготовка до друку **Кущевська В.А.** методист Обласного навчально-методичного центру підвищення кваліфікації працівників культосвітніх закладів

© Єсіна А.Г. 23
© Оніщук А.С. 23
© ОНМЦПК 🎵🎵 23

З М І С Т

1.	Пояснювальна записка.....	4
2.	Мета і завдання навчальної програми.....	4
3.	Нормативний зміст програми.....	5
	Форми організації освітнього процесу.....	5
	Форми та засоби поточного та підсумкового контролю	6
	Заходи поточного та підсумкового контролю	7
	Орієнтовний тематичний план, зміст навчальної програми по роках та результати навчання.....	8
	Перший рік навчання.....	8
	Другий рік навчання.....	9
	Третій рік навчання.....	10
	Четвертий рік навчання.....	11
	Вимоги до матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу.....	12
	Свідоцтво досягнень 1-2 років навчання	13
	Свідоцтво досягнень 3-4 років навчання	14
	Список інформаційних джерел та рекомендованої літератури.....	15

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма визначає загальний нормативний зміст, основні засади й підходи до організації освітнього процесу, мету навчання, перелік навчальних компонентів, їх логічну послідовність та обсяг навчального навантаження, що забезпечує набуття учнями класу театрального мистецтва обов'язкових результатів навчання (компетентностей) на початковому етапі. При написанні даної програми використано досвід викладання авторів.

Навчальна програма з навчальної дисципліни «Театральна гра» розроблена з урахуванням:

- наказу Міністерства культури України від 09.08.2018 №686 «Про затвердження Положення про мистецьку школу»;

- типової навчальної програми з навчальної дисципліни «Основи акторської майстерності» середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти з театрального мистецтва початкового професійного спрямування, клас драматичного театру, схваленої Державним науково-методичним центром змісту культурно-мистецької освіти 21 грудня 2021 року;

- вимог до обсягу та результатів навчання, передбачених Обласною освітньою програмою початкової мистецької освіти з театрального мистецтва (елементарний підрівень), схваленої Обласним навчально-методичним центром підвищення кваліфікації працівників культосвітніх закладів 17 серпня 2022 року.

Дана програма може бути основою для розроблення викладачем робочої навчальної програми з навчальної дисципліни «Театральна гра». У робочій навчальній програмі, розробленій на основі цієї навчальної програми, викладач деталізує, конкретизує нормативний зміст, відповідно до місцевих умов і вимог освітньої програми закладу, визначає організаційні форми проведення та види навчальних занять, методи викладання, необхідне методичне забезпечення, форми та засоби контролю якості знань учнів з урахуванням індивідуального підходу.

Викладач може реалізувати власний алгоритм викладання шляхом перерозподілу нормативного змісту навчання та зміни послідовності викладення навчального матеріалу за модулями, уточнення додаткових обсягів навчального матеріалу та результатів навчання понад визначені даною навчальною програмою.

Здобувачі освіти, за змістом даної програми, мають можливість опанувати початкові навички з театрального мистецтва, розкрити та розвинути індивідуальні творчі здібності, виховати стійкий інтерес до театру.

Мета вивчення дисципліни – формування в учнів базових навичок акторської майстерності, розвиток мотивації до подальшого продовження навчання на середньому (базовому) підрівні мистецької школи з театрального мистецтва професійного спрямування.

Завдання навчальної дисципліни «Театральна гра»:

- розвиток всебічно розвиненої, гармонійної особистості;

- розкриття творчої індивідуальності учнів;
- формування в учня/учениці стійкого інтересу до театрального мистецтва;
- формування початкових навичок театральної гри;
- розвиток в учня/учениці емоційного відгуку переживання драматургічних творів;
- роботу над виконавською технікою із застосуванням засобів театральної виразності;
- формування навичок концертного виступу.

Навчальний репертуар формується викладачем самостійно з урахуванням індивідуальних здібностей та розвитку учнів. Рекомендовано включати до програми твори українських поетів, письменників, драматургів або переклади українською мовою літературних творів іноземних авторів.

Нормативний зміст програми

Нормативний зміст навчальної програми відповідає змісту освітньої програми закладу з театрального мистецтва та містить усі передбачені нею освітні компоненти.

Навчальна програма побудована за принципом – від простого до складного.

Нормативний зміст базується на практичних і теоретичних напрацюваннях та досвіді української, західноєвропейської театральної педагогіки, враховує особливості регіональної театральної школи, сучасні потреби особистості в творчому самовираженні, сприяє розвитку стійкого інтересу до театрального мистецтва.

Опанування нормативного змісту програми дає можливість здобувачам освіти використовувати набуті компетентності в повсякденному житті.

Навчальна програма, як предмет інваріантної складової освітньої програми з театрального мистецтва, передбачає термін навчання **4 роки**. Загальний обсяг навчальних годин основного курсу для опанування програми в повному обсязі складає 210 годин.

Зміст навчальної програми розрахований на учнів, які розпочинають навчання в **6-7 років**. Опанування нормативного змісту програми також може бути реалізовано в навчанні осіб старшого віку, які не мають початкових компетентностей, формування яких передбачено цією навчальною програмою. У цьому випадку виклад передбаченого матеріалу ущільнюється шляхом відведення меншої кількості годин на той чи інший модуль програми.

Основна форма навчання – очна. За непереборними обставинами можлива дистанційна форма проведення уроків.

Форми організації освітнього процесу

Основною рекомендованою формою організації освітнього процесу є *груповий урок* з використанням особистісно орієнтованого підходу до кожного учня/учениці. Наповнюваність груп для досягнення очікуваного результату складає в середньому від 6 до 12 учнів, у малокомплектних школах від 5.

Тривалість уроку **45 хвилин**.

Для учнів 1-2 року навчання уроки проводяться 1 раз на тиждень.

Для учнів 3-4 року навчання уроки проводяться 2 рази на тиждень.

Під час проведення навчальних занять викладач застосовує такі педагогічні методи:

- *мовний* (пояснення, бесіда, словесний коментар викладача під час виконання завдання);
- *наочний* (показ, спостереження, демонстрація прийомів роботи);
- *практичний* (виконання вправ, тренінги, ігрові вправи, індивідуальні та творчі завдання, контрастність в підборі вправ, прийом ускладнення вправ);
- *психолого-педагогічний* (педагогічний моніторинг, індивідуальний, диференційований підхід до кожного/кожної учня/учениці, педагогічна оцінка виконання творчих робіт);
- *емоційний* (добірка асоціацій, подоб);
- *пояснювально-ілюстративний*: демонстрація наочного навчання, організація сприймання, спостереження;

Залежно від року навчання передбачається варіативність форм та методів навчання.

У межах специфіки навчальної дисципліни «Театральна гра» рекомендовано використовувати різні форми ігрових практик: сюжетно-рольові, інтерактивні, тематичні, ігри-пантоміми, спортивні, розвиваючі, пізнавальні, музичні ігри. Освітній процес поєднує в собі ігрові методики з іншими формами організації занять – уроки-екскурсії (подорожі), квести, перегляд офлайн або в запису театральних вистав, відвідування та обговорення вистав Харківських театрів, відвідування свят, концертів, віртуальних подорожей, мандрівок.

Вибір форм і методів навчання викладач визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи.

Комплектація класів відбувається відповідно до віку учнів:

- 1 рік навчання: 6 - 7 років;
- 2 рік навчання: 7 – 8 років;
- 3 рік навчання: 8 – 9 років;
- 4 рік навчання: 9 – 10 років.

Такий поділ на класи узгоджується з віковими психофізичними особливостями учнів.

Форми та засоби поточного і підсумкового контролю

Для моніторингу рівня навчальних досягнень учнів застосовуються форми поточного та підсумкового контролю на основі систематичного відстеження індивідуального розвитку учня в процесі навчання.

Метою контролю є пошук ефективних шляхів для набуття результатів навчання кожним/кожною учнем/ученицею без порівняння особистих досягнень учня з досягненнями інших.

Навчальні досягнення учня/учениці першого-другого років навчання підлягають вербальному оцінюванню (словесна характеристика навчальних

досягнень), з третього року навчання – як вербальному, так і бальному оцінюванню.

Поточний контроль є оцінюванням прогресу учня/учениці, що дає змогу викладачеві відповідним чином адаптувати освітній процес та вибудовувати індивідуальну освітню траєкторію. Поточний контроль може бути **поурочним** (проводять під час кожного уроку) та **модульним** (контроль після опанування кожного модуля). Поточний контроль здійснюється викладачем самостійно та передбачає відстеження опанування учнем/ученицею нормативного змісту програми.

Підсумковий контроль здійснюється після завершення кожного року навчання у формі комплексного контрольного заходу (публічного виступу), що включає результати навчання за даною навчальною програмою.

Під час підсумкового контролю оцінюються всі компоненти навчального матеріалу: володіння належним рівнем виконавської техніки, відтворення характеру та художнього образу драматургічного твору із застосуванням визначених засобів сценічної виразності, майстерність виконання поставленої задачі на рівні свого віку із врахуванням індивідуальних можливостей кожного/кожної учня/учениці.

Під час заходів поточного та підсумкового контролю драматургічні (поетичні) твори виконуються напам'ять.

Оцінювання на завершальному році опанування навчальної програми передбачає зіставлення навчальних досягнень учня/учениці з конкретними результатами навчання, визначеними навчальною програмою.

Заходи поточного та підсумкового контролю

Вибір форм **поточного контролю** здійснюється викладачем самостійно.

Підсумковий контроль:

Перший рік навчання: театральний концерт (індивідуальні замальовки)

Другий рік навчання: демонстрація навичок партнерської взаємодії (байки вірші або невеликого оповідання, дитяче свято)

Третій рік навчання: робота над створенням певного образу (вистава малої форми, концерт-мініатюра, інсценування драматургічних творів)

Четвертий рік навчання: робота над випускною виставою, концертом класу, в яких поєднуються результати навчання за всіма освітніми компонентами відповідно до освітньої програми закладу.

Критерії оцінювання рівня досягнення результатів навчання

Критерії оцінювання досягнень учня/учениці дозволяють виявити динаміку процесів, пов'язаних із віковими змінами, рівнем досягнень, результатів навчання за навчальною програмою.

Навчальні досягнення учня/учениці першого-другого років навчання підлягають вербальному оцінюванню. При вербальному оцінюванні пропонується 4-рівнева система оцінювання:

«має значні успіхи» (високій рівень)

«демонструє помітний прогрес» (достатній рівень)

«досягає результату за допомогою викладача» (середній рівень)

«потребує значної уваги та допомоги» (початковий рівень)

Тобто, наприкінці начального року (або півріччя), оцінювання успіхів учня повинно мати описовий характер рівня результатів навчання, старанності та поведінки, а також рівня засвоєння навчальної дисципліни.

З третього року навчання досягнення учнів оцінюються як вербально, так і в балах за 12-ти бальною шкалою.

Бальне оцінювання передбачає поділ досягнутих результатів на 4 рівня:

Початковий (1-3 бали).

Середній (4-6 бали).

Достатній (7-9 балів).

Високий (10-12 балів).

Орієнтовний тематичний план, зміст навчальної програми по роках та результати навчання

ПЕРШИЙ РІК НАВЧАННЯ

Навчальні модулі	Зміст навчання	Середня кількість годин (1 год/тиж.)	Результати навчання
Модуль 1	Знайомство з поняттям «театральне мистецтво». Бесіди, вікторини, ігри на теми "Що таке театральне мистецтво?"; «Особливості театального мистецтва»; «Навіщо людям Театр?». Гра – основний елемент мистецтва театру. Ознайомлення з елементарними театральними термінами (сцена, актор, глядач, лаштунки, вистава тощо). Правила поведінки у навчальному закладі, на сцені, у глядацькій залі.	8 годин	Учні знають що таке театральне мистецтво. Орієнтуються в театральних жанрах, знають елементарні театральні терміни. Вміють поводити себе у навчальному просторі, на сценічному майданчику, у глядацькій залі.
Модуль 2	Знайомство з поняттям "театральний етюд". Вивчаємо театральне мистецтво за допомогою театральних ігор, що націлені на дослідження та відтворення поведінки тварин, людей, подій, ситуацій, явищ тощо.	9 год	Самостійно виконує завдання, поставлене в етюді, розкуто рухається, проявляє власну спостережливість, фантазію.
Модуль 3	Театральні ігри, що активізують уяву дітей, готують до самостійної діяльності на сцені, ігри на усвідомлення власного «Я». Формування особистісних моральних	9 год.	Вільно фантазує в етюдах на задану тему. Вірить у власні сили, веде себе

	якостей (віра у власні сили), подолання недоліків (невгамовності, неорганізованості).		дисципліновано.
Модуль 4	Театральні ігри, які спрямовані на позитивний вплив емоційної сфери дитини, що акумулює життєву мудрість, оптимізм і енергію. Ігри на розширення знань дітей про навколишній світ.	9 год.	Невимушено почувається на сцені, рухається без затисків. Починає використовувати елементарні засоби акторської виразності. Демонструє вдале виконання вправ, та вміння самостійно працювати на сцені.
Всього		35 годин	

ДРУГИЙ РІК НАВЧАННЯ

Навчальні модулі	Зміст навчання	Середня кількість годин (1 год/тиж.)	Результати навчання
Модуль 5	Повторення та закріплення набутих знань під час опанування змісту навчальної програми за модулями першого року навчання. Виховання мотивації до сценічної творчості та прагнення вдосконалювати своє мовлення та психофізичну виразність. Сприяємо індивідуальному самовияву учнів та взаємодії між ними через театральні ігри.	8 год.	Зацікавлений у навчанні, охоче працює на уроках, вміє працювати в колективі. Самостійно працює над вдосконаленням свого мовлення, працює над психофізичною виразністю, охоче взаємодіє з іншими дітьми.
Модуль 6	Робота над засобами акторської виразності: - тіло: кожна людина унікальна і неповторна, не схожа на інших. - голос: вчимося керувати інтонацією, вміння доносити думку та емоцію.	8 год.	Розуміє власну неповторність. Працює над засобами акторської виразності, вдало інтонує, вміє доносити власну думку та емоції.
Модуль 7	Пластичні медитації. «Чарівні перетворення звичайнісіньких предметів»; вправи-емпатії, етюди «Посварилися – помирилися», тощо.	9 год.	Вміє засвоювати художній матеріал та самостійно працювати. Вдало виконує пластичні вправи, вправи-емпатії.
Модуль 8	Розвиваємо фантазію. Театральні ігри на розвинення фантазії. Виявляємо різні типи характерів і різні моделі поведінки. Міркуємо, чи буває "неправильна поведінка" і від чого це залежить? Як сприймати позитивних/негативних персонажів і чого вони мають навчити?.	10 год.	Вільно фантазує. Розповідає про власний емоційний стан, описуючи окремі відтінки настрою, почуттів, тощо. Висловлює власну думку та пояснює її, обґрунтовує.
Всього		35 годин	

ТРЕТІЙ РІК НАВЧАННЯ

Навчальні модулі	Зміст навчання	Середня кількість годин (2 год/тиж.)	Результати навчання
Модуль 9	Повторення і закріплення набутих знань під час опанування змісту навчальної програми за модулями другого року навчання. Як влаштований театр: місце, де відбуваються вистави (сцена - глядацька зала; люди і технології; ілюзія і умовність/віра глядача у запропоновану умовність).	10 год.	Знає як влаштований театр, що таке сцена і з чого вона складається.
Модуль 10	вправи на вміння: - володіти своїм тілом; - на увагу; - на відтворення та розпізнавання емоцій; - на розвиток пам'яті; - на взаємодію; - на розвиток фантазії.	20 год.	Володіє своїм тілом, витриманий та уважний на заняттях, відтворює і розпізнає емоції, тренує пам'ять, вільно взаємодіє та проявляє фантазію, працюючи у колективі.
Модуль 11	Читання в парах діалогів за ролями; спостереження за власним і чужим мовленням. Вправи: - на розвиток дикції; - на становлення голосу. □ Спостереження за власними та чужими рухами на сцені. Спостереження за проявом власних та чужих емоцій.	20 год.	Спостерігає за власним мовленням та за мовленням інших. Цікавиться правилами вимови та наголосу. Охоче тренує артикуляційний апарат, розвиває силу голосу, контролює власні рухи, вміє керувати своїми емоціями.
Модуль 12	Що таке мізансцена? За мотивами прочитаного (вірш, байка, уривок із казки тощо) створюємо власний медійний продукт (театральний етюд). Обираємо етюд, який сподобався більше, обговорюємо його, "чистимо" мізансцени. Показ театрального етюду публічно.	20 год.	Володіє поняттям мізансцени. Вміє співпрацювати з іншими, фантазує та бере активну участь у творчих завданнях. Вільно почувається на сцені, не боїться виступати публічно.
Всього		70 годин	

ЧЕТВЕРТИЙ РІК НАВЧАННЯ

Навчальні модулі	Зміст навчання	Середня кількість годин (2 год/тиж.)	Результати навчання
Модуль 13	<p>Повторення та закріплення набутих знань під час опанування змісту навчальної програми за модулями третього року навчання.</p> <p>Автор драматургічного твору.</p> <p>Особливості драматургічної форми: діалог (що ми говоримо і про що ми думаємо); ремарка - як коментар від автора.</p> <p>Що таке " застільний період?". Що в нього входить? Чому він важливий для актора. Обираємо уривок з казки, або невелику одноактну казку (п'єсу). Обговорюємо її та діючих осіб.</p>	10 год.	Знає що таке " застільний період", розуміє його важливість у творчому процесі над виставою. Бере активну участь в обговоренні обраного матеріалу, вірно формулює власну думку , обґрунтовує судження.
Модуль 14	<p>Спілкування на сцені та у повсякденному житті. Реакція зали. Я оцінюю/мене оцінюють. «Публічна самотність» як результат концентрації на грі.</p> <p>Інтонія, сила голосу, логічні наголоси у тексті.</p> <p>Репетиція: хто керує процесом, навіщо повторювати та як працювати з пам'яттю; запам'ятовування/відтворення.</p> <p>Розподіляємо ролі, розбиваємо виставу на мізансцени , працюємо поступово над кожною мізансценою. Обговорюємо темпоритм кожного персонажа, кожної мізансцени.</p>	20 год.	Знається на понятті " публічна самотність", концентрується на власній грі, вірно обирає інтонацію , робить правильний логічний наголос, поважає і виконує поставлену задачу режисера. Відчуває темпоритм вистави, рухається вільно , відповідно до темпоритму.
Модуль 15	<p>Відтворюємо характерні особливості сценічного персонажа в мовленні, міміці, пластиці тіла.</p> <p>Вправи на концентрацію уваги: вміння зосередитися і контролювати тіло, голос, емоції;</p> <p>Вчимося взаємодіяти з партнером на сцені - діалог, взаємна підтримка, відчуття спільного простору на сцені.</p> <p>Напрацьовуємо створені мізансцени. Обираємо музику, створюємо танці у вистави, обираємо костюми.</p>	20 год.	Виявляє ініціативність у втіленні творчого задуму. Відтворює характерні особливості персонажу в мовленні, в міміці. Вміє концентрувати увагу. Контролює тіло, голос, емоції. Взаємодіє із партнером, веде діалог, відчуває сценічний простір. Зацікавлений у власній ролі, самостійно міркує над поведінкою персонажу.

Модуль 16	Взаємодія з іншими учасниками колективу під час репетицій та створення художнього образу за колективним задумом у творчій групі. Набуття досвіду дотримання власної ролі. Роль та відповідальність кожного учасника колективу в досягненні спільного результату. Прогін вистави. Показ вистави публічно.	20 год.	Вміє взаємодіяти з іншими учасниками вистави. Вірно поводить себе у колективі, дотримується своєї ролі, працює над досягненням спільного результату. Не боїться виступати на глядача, реакції залу. Використовує набуті знання під час показу.
Всього 70 годин			

Вимоги до матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу

Згідно з Нормативами матеріально-технічного забезпечення мистецьких шкіл, затверджених наказом Міністерства культури України від 19.06.2014 № 475, матеріально-технічна база закладу має відповідати санітарним та протипожежним нормам охорони праці.

Для результативного проведення занять необхідно дотримуватись відповідних умов матеріально-технічного забезпечення:

- просторий, добре провітрюваний клас,
- кількість стільців має відповідати кількості учнів у класі
- наявність технічних засобів для відтворення звуку, музичних записів (ноутбук, комп'ютер, акустична система, мікрофон).
- певний театральний реквізит, декорації..
- зал театральний або актовий, обладнаний сценічним майданчиком, глядацькими місцями, спеціальним театральним освітленням і звуковідтворюючим обладнанням для проведення репетицій, свят, вистав.
- наявність бібліотечного фонду з навчально-методичною літературою (драматургічний, літературний матеріал, довідникова література, репертуарні збірки тощо).

Свідоцтво досягнень
з навчальної дисципліни «Театральна гра»
(для 1-2 років навчання) (ставиться позначка + чи √)

Характеристика особистих досягнень учня/учениці	має значні успіхи	демонструє помітний прогрес	досягає результату з допомогою вчителя	потребує уваги і допомоги
Демонструє розуміння змісту художнього твору. Вміє висловлювати свої почуття та переживання від прочитаного твору, словесно характеризує його. (вірш, казку тощо).				
Чітко формулює судження щодо мистецтва. Ділиться своїми творчими думками, почуттями.				
Виконує поставлене завдання під час етюдів та в рухливих театральних іграх.				
Демонструє початково розвинену сценічну увагу.				
Демонструє початково розвинений ритмічний рух.				
Демонструє навички спостережливості, хорошої пам'яті.				
Демонструє вміння орієнтуватися в сценічному просторі.				

**Свідоцтво досягнень
з навчальної дисципліни «Театральна гра»**

(3-4 роки навчання)(ставиться позначка + чи √)

Характеристика особистих досягнень учня/учениці	має значні успіхи	демонструє помітний прогрес	досягає результату з допомогою вчителя	потребує уваги і допомоги
Володіє знаннями про сценічне мистецтво (знає жанри театрального мистецтва). Розуміє що таке театр, сцена, основні театральні професії.				
Демонструє здатність взаємодії із партнером під час театральної гри, або при виконанні етюдів на задану тему. Вміє злагоджено працювати з партнером/партнерами.				
Вміє відтворити, і вигадати самостійно, прості ритмічні малюнки.				
Демонструє оперування специфічною системою виражальних засобів у театральній грі (пластично - зображальну, звукову, акторсько - виконавську). Користується елементарними засобами акторської виразності .				
Почувається невимушено на сцені, рухається вільно без затисків.				
Демонструє вдале виконання вправ.				

Свідоцтво заповнюється кожного семестру або раз на рік.

Список інформаційних джерел та рекомендованої літератури

1. Методичні рекомендації з розроблення освітніх програм початкової мистецької освіти Електронний ресурс <https://www.dnmczkmo.org.ua/osvitni-programy/>
2. Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «ОСНОВИ АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ» середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти з театрального мистецтва початкового професійного спрямування, клас драматичного театру Електронний ресурс: <http://arts-library.com.ua/bitstream/123456789/991/1/>
3. Абрамян В. Театральна педагогіка /В. Абрамян/]. – К.: Лібра, 1996 – 109 с.
4. Акторська майстерність: навч.-метод.посібник./упоряд. Л.М. Довгань. Одеса : Журнал «Аудиторія», 2006, 39 с.
5. Барнич М.М. Психотехніка актора. Майстер-клас: монографія. Київ: Пінзель, 2018. 200 с.
6. Барнич М.М. Майстерність актора: техніка "обману" [Текст] : [навч. посіб.], (лекції та практ. заняття) / Барнич М.; Михайло Барнич ; КНУКІМ. - [Вид. 2-е, виправл. та доповн.]. - Київ : [Ліра-К], 2016. - 303 с.
- Біль Р.І.Виховання акторської харизми: метод. посібн. Вінниця: Нова Книга, 2013, 232 с.
7. Брук П. Жодних секретів. Думки про акторську майстерність і театр /П.Брук; пер. з англ.О. Матвієнко, Я. Винницька. – Л.: Вид.центр ЛНУ ім. І.Франка, 2005.–136 с.
8. Гиппиус С. В. Гимнастика чувств / С.В. Гиппиус. – СПб.:Прайм ЕВРОЗНАК, 2008. – 377с.
9. Елькіс Г.Про пластичний тренаж актора /Г. Елькіс. – К.: Просвіта, 1986. – 96 с.
- Закувала зозуленька: антол.укр.нар.творчості (прислів'я, приказки, скоромовки). К.: Просвіта, 1989. 38 с.
10. Кипнис М. Актерский тренинг/ М. Кипнис.– М.: АСТ: АСТ Москва; СПб.:Прайм-ЕВРОЗНАК; Владимир: ВКТ, 2009. – 249 с.
11. Кипнис М. Ш. Актёрский тренинг. Более 100 игр, упражнений и этюдов, которые помогут вам стать первоклассным актёром. Москва:АСТ : АСТ Москва; Санкт-Петербург: Прайм-Евроснак, 2008. 249 с.
12. Корнієнко Н. Лесь Курбас. Репетиція майбутнього / Н. Корнієнко; мал. С. Маслобойщикова – К.:Факт, 1998. – 469 с.
13. Корнієнко Н. Український театр у переддень третього тисячоліття. (Пошук картини світу. Ціннісні орієнтації. Мова. Прогноз) /Н.Корнієнко. – К.: Факт, 2000 – 160 с.
14. Курбас Л. Філософія театру /Лесь Курбас. [Упоряд. М. Лабінський]. – К.: Основи, 2001 – 920 с.

